KOMISJA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH

Bruksela, dnia 22.9.2009
KOM(2009) 488 wersja ostateczna

SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA RADY I PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

w sprawie działań Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych i realizacji celów zawartych w programie szczegółowym „Pomysły” w 2008 r.

SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA RADY I PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

w sprawie działań Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych i realizacji celów zawartych w programie szczegółowym „Pomysły" w 2008 r.

(Tekst mający znaczenie dla EOG)

1. WPROWADZENIE

Europejska Rada ds. Badań Naukowych (ERBN) powstała w lutym 2007 r. na mocy decyzji Komisji[1] jako nowy ambitny element polityki UE w dziedzinie badań naukowych, zgodnie z przepisami siódmego programu ramowego. Została utworzona dla potrzeb realizacji programu szczegółowego „Pomysły" z budżetem na lata 2007–2013 wynoszącym 7,51 miliarda EUR. W skład ERBN wchodzi niezależna rada naukowa, której pracę wspomaga specjalna jednostka ds. realizacji, działająca zgodnie z zasadami naukowej doskonałości, niezależności, efektywności, przejrzystości i odpowiedzialności.

Sporządzone we współpracy z radą naukową ERBN roczne sprawozdanie Komisji za 2008 r. przedstawia ocenę działań ERBN i cele osiągnięte przez nią w drugim roku jej funkcjonowania.

Tegoroczne działania ERBN można podzielić na dwie główne grupy. Do pierwszej zalicza się kontynuowanie realizacji programu, w szczególności realizacja pierwszego zaproszenia dotyczącego grantów dla badaczy zaawansowanych (ERC Advanced Grants) i publikacja drugiego zaproszenia dotyczącego grantów dla badaczy rozpoczynających niezależną karierę (ERC Starting Grants) i dla badaczy zaawansowanych. Związana z tym działalność obejmuje zmiany operacyjne systemów zarządzania zaproszeniem i wzajemnej oceny, środki mające zapewnić integralność procedur i procesów, zapewnienie strategicznego i administracyjnego wsparcia radzie naukowej oraz komunikacji ze społecznością naukową.

Drugi obszar działalności dotyczy utworzenia Agencji Wykonawczej Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych, która w dalszej perspektywie przejmie rolę specjalnej jednostki ds. realizacji, obecnie pełnioną przez Komisję. Do tego obszaru działalności należy również przyjęcie dokumentu upoważniającego, dobór i rekrutacja nowego personelu agencji i powołanie komitetu sterującego. Dodatkowo Komisja przygotowała metodykę przeglądu mechanizmów i struktur wykorzystanych do realizacji programu, który przeprowadzono w 2009 r.

2. PODSTAWA PRAWNA

Zgodnie z art. 4.4 decyzji w sprawie programu szczegółowego „Pomysły"[2]:

---

[1] 2007/134/WE: Decyzja Komisji z dnia 2 lutego 2007 r. ustanawiająca Europejską Radę ds. Badań Naukowych (Dz.U. L 57 z 24.2.2007, s. 14).

[2] 2006/972/WE: Decyzja Rady z dnia 19 grudnia 2006 r. dotycząca programu szczegółowego Pomysły, wdrażającego siódmy program ramowy Wspólnoty Europejskiej w zakresie badań, rozwoju technologicznego i demonstracji (2007–2013) (Dz.U. L 400 z 30.12.2006, s. 242).

Komisja pełni rolę gwaranta niezależności i integralności Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych, zapewnia właściwe wykonanie powierzonych jej zadań oraz przedstawia Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdanie roczne na temat działań ERBN i realizacji celów zawartych w programie szczegółowym.

Załącznik 1 do tej samej decyzji wskazuje, że sprawozdanie roczne będzie sporządzone we współpracy z radą naukową.

3. KWESTIE STRATEGICZNE

Na radzie naukowej spoczywa obowiązek ustalania strategii naukowej ERBN, w tym rocznego programu prac dla programu „Pomysły". W 2008 r. w strategii ERBN nie wprowadzono zasadniczych zmian. Ponieważ po raz pierwszy wzrost funduszy ERBN umożliwił opublikowanie zaproszeń dotyczących grantów zarówno dla badaczy zaawansowanych, jak i dla badaczy rozpoczynających niezależną karierę z tego samego rocznego budżetu, dokonano jednak korekt i dostosowań.

Przedefiniowany został również system wzajemnej oceny ERBN, w szczególności w odniesieniu do obsługi wniosków interdyscyplinarnych, strategii komunikacyjnej ERBN w związku z publikacją wyników ocen i strategii unikania sytuacji konfliktu interesów.

3.1. Granty

Rada naukowa opracowała dwa „podstawowe" systemy finansowania w ramach programu szczegółowego „Pomysły" mające na celu promowanie doskonałości naukowej we wszystkich dziedzinach wiedzy. Kwalifikują się do nich naukowcy zamieszkali w państwach członkowskich UE lub krajach stowarzyszonych w ramach 7PR albo przeprowadzający się do tych państw lub krajów, niezależnie od ich obywatelstwa. W ten sposób zabezpieczony jest również kapitał ludzki: największe talenty są zarówno zatrzymywane w Europie, jak i przyciągane do niej.

Te systemy to:

Granty ERBN dla badaczy rozpoczynających niezależną karierę („ERC Starting Grants"): wspierające niezależną karierę wybitnych naukowców będących na etapie tworzenia lub konsolidowania własnych niezależnych zespołów badawczych lub na etapie wdrażania niezależnego programu badawczego (w zależności od dziedziny).

Granty dla badaczy zaawansowanych („ERC Advanced Grants"): wspierające wybitne, innowacyjne projekty badawcze podejmowane z inicjatywy badaczy, prowadzone przez zaawansowanych badaczy, którzy zdobyli już pozycję samodzielnych niezależnych kierowników badawczych, niezależnie od ich wieku.

3.2. Program prac

Program prac programu „Pomysły" na 2008 r.[3] został opracowany przez radę naukową, przekazany Komisji na początku 2008 r., a następnie przyjęty. W następstwie niezwykle dużej liczby wniosków otrzymanych w związku z zaproszeniem dotyczącym grantów dla badaczy

[3] C(2007)5746 z 29.11.2007 r., nieopublikowany.

rozpoczynających niezależną karierę na 2007 r., zaszła konieczność wprowadzenia korekt programu. We wspomnianym roku liczba wniosków była trzy razy wyższa niż przewidywano i poza obciążeniem zasobów specjalnej jednostki ds. realizacji (infrastruktury administracyjnej i technologii informacyjnej) i jej zespołów oceniających, współczynnik pozytywnych ocen kształtował się na poziomie jedynie 3 %.

W 2008 r. wprowadzono zatem wiele korekt do przyszłych zaproszeń, aby ograniczyć liczbę wniosków bez negatywnego wpływu na ich jakość. Jako środek zniechęcający do składania niekonkurencyjnych wniosków wprowadzono analizę porównawczą zawodowych życiorysów naukowych i ograniczenia dotyczące ponownego składania wniosków.

W odniesieniu do grantów dla badaczy rozpoczynających niezależną karierę wprowadzono okres kwalifikowalności symetrycznie zawężający się z 2–9 lat w 2007 r. do 3–8 lat w 2008 r. W przypadku grantów dla badaczy zaawansowanych zdecydowano, że budżet dla pierwszych dwóch zaproszeń (na 2008 i 2009 r.) powinien być powiązany, tak aby przez te dwa kolejne lata udostępnić wnioskodawcom skumulowany budżet w wysokości około 1 miliarda EUR. W celu zapewnienia równego traktowania wszystkich wnioskodawców warunki kwalifikowalności oraz procedury wnioskowania i wzajemnej oceny sekcji grantów dla badaczy zaawansowanych nie zostały zatem skorygowane w stosunku do poprzedniego programu prac w odniesieniu do kwestii merytorycznych.

3.3. Metodyka wzajemnej oceny

Ponieważ jakość procesu wzajemnej oceny ERBN i zaufanie, jakie wzbudza on w społeczności naukowej, będą niezbędne do osiągnięcia celów ERBN, rada naukowa poświęciła szczególną uwagę metodyce wzajemnej oceny ERBN. Przyjęła ona strukturę zespołów wysokiego szczebla ds. wzajemnej oceny, obejmujących pełen zakres dyscyplin naukowych i zorganizowanych w ramach trzech głównych obszarów badań: nauk fizycznych i inżynieryjnych, nauk przyrodniczych oraz nauk społecznych i humanistycznych. Członkowie zespołów wybrani przez radę naukową to naukowcy, inżynierowie i uczeni o wysokiej reputacji międzynarodowej, zarówno z UE, jak i spoza niej.

Każdy zespół zajmuje się szerokim zakresem zagadnień tak, by odpowiednio przeanalizować interdyscyplinarne wnioski wysokiej jakości, a kieruje nim przewodniczący zespołu, który zapewnia całemu procesowi wzajemnej oceny przejrzystość i wiarygodność. Na podstawie doświadczenia z poprzedniego zaproszenia liczba zespołów w odniesieniu do pierwszego zaproszenia dotyczącego grantów dla badaczy zaawansowanych w 2008 r. została zwiększona do 25, aby lepiej rozdzielić zapotrzebowanie na wszystkie zespoły i zapewnić reprezentację różnych dyscyplin. Utworzono dwie grupy zespołów, działające co drugi rok. W ten sposób ujednolica się obciążenie pracą poszczególnych osób dokonujących przeglądu i nie wyklucza się ich ze składania wniosków do ERBN.

Liczbę zespołów zajmujących się grantami dla badaczy rozpoczynających niezależną karierę również zwiększono do 25, tak aby zespoły działały w sposób spójny w ramach dwóch systemów grantów.

4. REALIZACJA PROGRAMU

W trakcie realizacji programu w pełni zrealizowano zobowiązania w wysokości 523,9 mln EUR (zobowiązania ogólne) i płatności w wysokości 227,2 mln EUR. Kwoty te stanowią odpowiednio 99,988 % i 100 % środków operacyjnych programu szczegółowego „Pomysły".

4.1. Granty

Granty przyznaje się w oparciu o formalną umowę w sprawie przyznania grantu, gdy zakończone zostaną procedury prawne i finansowe oraz zostanie podjęta formalna decyzja o przyznaniu grantu. Proces przygotowania dotyczący przyznania grantu nie obejmuje negocjacji dotyczących naukowej lub technicznej istoty wniosku, a grant przyznaje się na podstawie przesłanego wniosku i poziomu finansowania zalecanego we wzajemnej ocenie.

Jeżeli będzie dostępny wystarczający budżet (np. przez wycofanie wybranych wniosków lub ze środków z krajów trzecich), przygotowanie do umowy w sprawie przyznania grantu rozpoczyna się od wniosku znajdującego się najwyżej na liście rezerwowej, a następnie rozpatrywane są wnioski z kolejnych pozycji w ostatecznym rankingu.

4.1.1. Grant na 2007 r. dla badaczy rozpoczynających niezależną karierę

Proces przyznawania pierwszych grantów ERBN dla badaczy rozpoczynających niezależną karierę zakończył się w pierwszej połowie 2008 r. Rada naukowa uważnie obserwowała ten proces. Budżet w wysokości 292,2 mln EUR przewidziany w poprawionym programie prac na 2007 r. wzrósł do kwoty 338 mln EUR dzięki składkom krajów spoza UE, które brały udział w 7PR. Zwiększenie budżetu umożliwiło ERBN przyznanie większej liczby grantów niż pierwotnie przewidywane około 250 grantów.

W rzeczywistości spośród złożonych wniosków 299 zostało ostatecznie sfinansowanych zgodnie z kolejnością określoną w wyniku wzajemnej oceny.

4.1.2. Grant na 2008 r. dla badaczy zaawansowanych

Pierwsze zaproszenie dotyczące grantów ERBN dla badaczy zaawansowanych zostało opublikowane w dniu 30 listopada 2007 r. i wyznaczono w nim, w zależności od dziedziny (nauki fizyczne i inżynieryjne, nauki przyrodnicze oraz nauki społeczne i humanistyczne), trzy różne terminy przypadające na wiosnę 2008 r. Zaproszenie uwzględniało jednoetapowy proces składania wniosków (wnioskodawcy muszą, w terminie składnia wniosków, przedstawić kompletny wniosek wraz ze streszczeniem i życiorysem zawodowym świadczącym o ich wiodącej pozycji w dziedzinie naukowej) i dwuetapowy proces oceny. Przybliżony budżet tego zaproszenia wynosił 516,95 mln EUR.

Specjalna jednostka ds. realizacji wdrożyła system oceny wzajemnej ERBN i powołała członków zespołów, określonych przez radę naukową. Ogółem otrzymano 2 167 wniosków (997 w obszarze nauk fizycznych, 766 w obszarze nauk przyrodniczych i 404 w obszarze nauk społecznych i humanistycznych), spośród czego 2 034 zostały poddane ocenie wzajemnej po przeprowadzeniu oceny kwalifikowalności. Było to znacznie mniej w porównaniu z liczbą przesłanych wniosków dotyczących grantów na 2007 r. dla badaczy rozpoczynających samodzielną karierę, co oznaczało, że podjęte środki zaradcze mające zmniejszyć liczbę wniosków przy jednoczesnym utrzymaniu ich jakości, okazały się

skuteczne[4]. Do końca 2008 r. spośród wniosków złożonych w ramach tego zaproszenia do finansowania wybrano 275: 114 w obszarze nauk fizycznych, 84 w obszarze nauk przyrodniczych, 48 w obszarze nauk społecznych i humanistycznych, a 29 uznano za należące do nowej interdyscyplinarnej kategorii. W zależności od wpływu środków krajów trzecich w 2009 r. możliwe będzie sfinansowanie większej liczby wniosków złożonych w ramach tego zaproszenia.

4.1.3. Grant na 2009 r. dla badaczy rozpoczynających niezależną karierę

Drugie zaproszenie dotyczące grantów ERBN dla badaczy rozpoczynających niezależną karierę zostało opublikowane w lipcu 2008 r. i w zależności od dziedziny wyznaczono w nim trzy różne terminy przypadające na jesień 2008 r. Ogółem złożono 2 503 wnioski: 1 112 w obszarze nauk fizycznych, 927 w obszarze nauk przyrodniczych i 464 w obszarze nauk społecznych i humanistycznych. Ponieważ proces jest nadal w toku, niedostępne są jeszcze ostateczne dane na temat liczby wybranych wniosków.

4.1.4. Grant na 2009 r. dla badaczy zaawansowanych

Drugie zaproszenie dotyczące grantów ERBN dla badaczy zaawansowanych zostało opublikowane w listopadzie 2008 r. i w zależności od dziedziny wyznaczono w nim trzy różne terminy przypadające na wiosnę 2009 r. Ponieważ proces jest nadal w toku, niedostępne są jeszcze ostateczne dane na temat liczby wniosków.

4.2. Komitet programu

Posiedzenia komitetu programu „Pomysły” odbyły się w dniach 31 stycznia, 12 czerwca i 20 listopada 2008 r. Poza oficjalną działalnością komitetu programu (który z zasady działa w trybie doradczym), posiedzenia te miały taki przebieg, aby komitet był w pełni poinformowany o postępach w realizacji programu „Pomysły” i ERBN oraz by umożliwić swobodną wymianę informacji na temat strategii i kwestii operacyjnych między komitetem a radą naukową ERBN i sekretarzem generalnym, a także specjalną jednostką ds. realizacji ERBN.

4.3. Ocena etyczna

Spośród 299 projektów wybranych do finansowania w ramach zaproszenia dotyczącego grantów na 2007 r. dla badaczy rozpoczynających niezależną karierę 95 zostało poddanych przeglądowi przez zewnętrzny zespół ds. etyki, a 40 z nich przeszło pełną ocenę etyczną. Jeden projekt dotyczył wykorzystywania komórek macierzystych ludzkich zarodków i w październiku 2008 r. został przedłożony do zaopiniowania komitetowi programu „Pomysły”.

Jeżeli chodzi o zaproszenie dotyczące grantów na 2008 r. dla badaczy zaawansowanych, do oceny etycznej zgłoszono 126 wniosków. W trakcie przeglądu okazało się, że 57 wniosków wymaga pełnej oceny etycznej, z czego 2 dotyczyły wykorzystywania komórek macierzystych ludzkich zarodków. W 61 sprawach, w których pełna ocena etyczna nie była wymagana, zażądano kopii zatwierdzenia krajowego. W przypadku ośmiu wniosków można było rozpocząć procedurę umowy w sprawie przyznania grantu bez dodatkowych dokumentów lub nowych ocen. Pełną ocenę etyczną przeprowadzono w listopadzie 2008 r. W

[4] Zob. także sekcja 3.1.

dwóch przypadkach wymagana była ponowna ocena etyczna. Przeprowadzono ją w styczniu 2009 r. i przyjęto te dwa wnioski pod warunkiem przedstawienia przez wnioskodawców dodatkowej dokumentacji.

4.4. Odwołania

Komitet odwoławczy programu „Pomysły”[5] rozpatrzył 276 odwołań w związku z wnioskami złożonymi zgodnie z zaproszeniem dotyczącym grantów na 2007 r. dla badaczy rozpoczynających niezależną karierę i 174 wnioski dotyczące wniosków przedłożonych zgodnie z zaproszeniem dotyczącym grantów dla badaczy zaawansowanych na 2008 r. Liczby te stanowią odpowiednio około 3 % i 8 % wniosków przedłożonych w ramach każdego z zaproszeń.

Komitet odwoławczy stwierdził, że oceny lub ponownej oceny wymaga 15 wniosków odnoszących się do zaproszeń dotyczących grantów dla badaczy rozpoczynających niezależną karierę na 2007 r. i 14 wniosków odnoszących się do zaproszenia dotyczącego grantów dla badaczy zaawansowanych na 2008 r. Za wyjątkiem dwóch spraw wszystkie oceny i ponowne oceny zostały już zakończone. W żadnej sprawie badanej przez komitet odwoławczy nie unieważniono wcześniejszej decyzji.

4.5. Komunikacja

W 2008 r. podjęto znaczne wysiłki, aby skutecznie przekazać informacje o działaniach ERBN społeczności naukowej i zwiększyć wiedzę na ten temat wśród ogółu społeczeństwa. W 2008 r. rozwinięto wiele kluczowych narzędzi służących komunikacji, a także wiele produktów i kanałów służących do rozpowszechniania informacji na temat ERBN.

Dnia 7 października 2008 r. w Paryżu odbyła się niezwykle udana konferencja ERBN w ramach prezydencji francuskiej. Konferencja zatytułowana *The European Research Council for a policy of excellence: the first award winners pave the way* (Europejska Rada ds. Badań Naukowych dla polityki doskonałości: zdobywcy pierwszej nagrody torują drogę) służyła za ocenę pierwszego roku finansowania w ramach ERBN i umożliwiła wielu beneficjentom grantów ERBN dla badaczy rozpoczynających niezależną karierę podzielenie się doświadczeniami. W ramach swojej strategii komunikacyjnej ERBN uczestniczyła także w targach nauki i konwencjach o zasięgu międzynarodowym, w pierwszej kolejności poświęcając uwagę USA.

4.6. Monitorowanie i ocena programu szczegółowego „Pomysły”

W 2008 r. podjęte zostały środki, aby zagwarantować wydajność i przejrzystość działalności ERBN, jej pełną odpowiedzialność oraz działanie jak prawdziwa „organizacja ucząca się”, stale oceniająca swoje dokonania oraz dostosowująca i ulepszająca procedury na podstawie zebranych doświadczeń.

Przez cały rok ERBN poszukiwała dalszych dróg rozwoju strategii monitoringu, oceny swojej działalności i oddziaływań z punktu widzenia naukowego. Aby uwzględnić wymogi strategiczne ERBN, obowiązki rady naukowej i Komisji dotyczące monitorowania i oceny

---

[5] Dz.U. L 391 i Dz.U. L 400 z 30.12.2006 (odpowiednio zasady WE i Euratom) oraz sprostowanie dotyczące Euratom Dz.U. L 54 z 22.2.2007, s. 4.

realizacji programu, stworzono odpowiednie ramy. Uwzględniają one różne kategorie możliwych skutków i oddziaływań oraz szerokie i zintegrowane ustalenia dotyczące dokonań ERBN.

4.6.1. Działania wspierające

Zobowiązanie do wydania zaproszenia dla skoordynowanych działań wspierających (CSA) uwzględniono po raz pierwszy w programie prac na 2008 r. Pierwsze zaproszenie dla skoordynowanych działań wspierających, których celem było stworzenie licznych projektów, badań i podobnych inicjatyw, które przyczynią się do monitorowania i oceny skutków działań ERBN i programu „Pomysły", ogłoszono w lipcu 2008 r. z terminem przypadającym na listopad 2008 r. Program prac zawierał również działania wspierające działalność konkretnych podmiotów prawnych (zwanych beneficjentami) mające na celu wspieranie przewodniczącego i wiceprzewodniczących rady naukowej w ich miejscach pracy[6].

Wybrano dwa wnioski, z których jeden analizował skutki programu w odniesieniu do naukowców, organizacji badawczych, instytucji finansujących i struktur polityk, zaś drugi w odniesieniu do rozwoju kariery, instytucji przyjmujących, struktur badawczych oraz wyników badań naukowych. Wyniki przeanalizowano pod kątem opisanych powyżej ram i w listopadzie 2008 r. opublikowano drugie zaproszenie dla skoordynowanych działań wspierających ze szczególnym uwzględnieniem „luk" w tematach i obszarach zainteresowań, z których w poprzednim zaproszeniu nie wybrano żadnych wniosków do finansowania. Informacje przekazano społeczności oceniającej, a dnia 16 września w Brukseli zorganizowano dzień informacyjny.

4.6.2. Przegląd struktur i mechanizmów

Poza bieżącymi ocenami załącznik I do decyzji ustanawiającej program szczegółowy „Pomysły" zawiera wymóg, aby:

> przeprowadzony został niezależny przegląd struktury i mechanizmów ERBN na podstawie kryteriów doskonałości naukowej, niezależności, efektywności oraz przejrzystości, z pełnym zaangażowaniem rady naukowej. Obejmie on proces i kryteria wyboru członków rady naukowej. W ramach przeglądu zostaną jasno przedstawione wady i zalety struktury opartej na agencji wykonawczej oraz struktury opartej na art. 171 Traktatu. Na podstawie wyników tego przeglądu należy dokonać odpowiednich modyfikacji tych struktur i mechanizmów. Komisja zapewni, zgodnie z Traktatem, wykonanie i przedstawienie Parlamentowi Europejskiemu i Radzie wszelkich niezbędnych prac przygotowawczych, w tym przygotowanie wszelkich wniosków legislacyjnych, które uzna za potrzebne, w celu jak najszybszego wprowadzenia w życie niezbędnych zmian struktury.

W 2008 r. Komisja przedstawiła Parlamentowi Europejskiemu i Radzie komunikat w sprawie metodyki i zakresu zadań, które mają zostać zastosowane w przeglądzie struktur i mechanizmów Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych, dokonywanym przez niezależnych ekspertów[7]. Przegląd odbył się w 2009 r.

---

[6] Te działania wspomagające poprzedziły działania wspierające o celu podobnym do działań przygotowawczych w ramach szóstego programu ramowego.

[7] COM(2008) 526.

5. ORGANIZACJA EUROPEJSKIEJ RADY DS. BADAŃ NAUKOWYCH

5.1. Rada naukowa

W 2008 r. trzech członków rady naukowej zrezygnowało ze stanowiska z powodów osobistych[8]. Komisja ustanowiła „komitet identyfikacyjny”[9] w celu wskazania trzech nowych członków rady naukowej. Komitet miał także przedstawić rekomendacje odnośnie do metody przyszłego zastępowania członków[10].

W 2008 r. rada naukowa spotkała się na sesji plenarnej pięć razy. Zarząd ERBN powołany przez radę naukową celem zaplanowania posiedzeń rady naukowej i współpracy ze specjalną jednostką ds. realizacji spotkał się siedem razy w ciągu roku. Rada naukowa odbyła także nieformalne „spotkanie w sprawie strategii”, na którym dyskutowano na temat doświadczenia zdobytego w pierwszych trzech latach działań rady naukowej i omawiano przyszłe kierunki strategiczne.

5.2. Powołanie Agencji Wykonawczej ERBN jako specjalnej jednostki ds. realizacji

Decyzja ustanawiająca ERBN zawiera wymóg, aby specjalna jednostka ds. realizacji była strukturą zewnętrzną i zgodnie z programem prac odpowiedzialną za wszystkie aspekty administracyjnego wdrażania i realizacji programu. Specjalna jednostka ds. realizacji w szczególności wdraża procedury oceny, ocenę wzajemną i proces wyboru zgodnie z zasadami ustanowionymi przez radę naukową oraz zapewnia finansowe i naukowe zarządzanie grantami.

W 2007 r. podjęto decyzję o spełnieniu wymogu zewnętrznej struktury poprzez stworzenie Agencji Wykonawczej, formalnie ustanowionej decyzją Komisji z dnia 14 grudnia 2007 r.[11] zgodnie z ogólnym przepisami dla agencji wykonawczych[12]. Analiza kosztów i korzyści wykazała również, że utworzenie agencji wykonawczej mogłoby zmniejszyć szacowane koszty administracyjne z 5 % przewidywanych początkowo w decyzji ustanawiającej szczegółowy program „Pomysły” do 3,5 % – odsetek ten wypada korzystnie w porównaniu z podobnymi agencjami finansującymi.

5.2.1. Dokument upoważniający

W październiku 2008 r. Komisja przyjęła dokument upoważniający, przekazujący Agencji Wykonawczej ERBN uprawnienia do wykonywania zadań wymaganych w realizacji

---

8 Byli to profesorowie: Paul J. Crutzen, Lord May z Oksfordu i Manuel Castells.

9 Członkami tego komitetu byli: profesor Eero Vuorio (kanclerz Uniwersytetu w Turku) jako przewodniczący komitetu i profesor Hélène Ahrweiler (honorowy rektor i kanclerz Akademii w Paryżu), profesor Zita Aušrelė Kučinskienė (dziekan Wydziału Medycznego Uniwersytetu Wileńskiego) oraz profesor Arnold Schmidt (Uniwersytet Techniczny w Wiedniu) jako członkowie.

10 Powiadomienia o nowościach w dziedzinie badań naukowych w UE: ustalenia komitetu identyfikacyjnego ERBN, Bruksela dnia 23 września 2008 r. (http://ec.europa.eu/research/index.cfm?pg=newsalert&lg=en&year=2008&na=na-230908).

11 2008/37/WE: decyzja Komisji z dnia 14 grudnia 2007 r. ustanawiająca Agencję Wykonawczą Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych w celu zarządzania wspólnotowym programem szczegółowym „Pomysły” w dziedzinie badań pionierskich na mocy rozporządzenia Rady (WE) nr 58/2003 (Dz.U. L 9 z 12.1.2008, s. 15).

12 Rozporządzenie Rady (WE) nr 58/2003 z dnia 19 grudnia 2002 r. ustanawiające statut agencji wykonawczych, którym zostaną powierzone niektóre zadania w zakresie zarządzania programami wspólnotowymi (Dz.U. L 11 z 16.1.2003, s. 1).

programu, a także wsparcia rady naukowej[13]. Inne szczegółowe zadania obejmowały planowanie i wdrażanie mechanizmów informowania, rozpowszechniania i działań komunikacyjnych oraz upoważnienie do mianowania ekspertów do oceny wniosków i podpisywania umów w sprawie przyznania grantów.

5.2.2. Ustanowienie komitetu sterującego

Utworzenie komitetu sterującego jest przewidziane w przypadku wszystkich agencji wykonawczych[14], jest on odpowiedzialny w szczególności za przyjmowanie programu prac agencji i coroczny budżet administracyjny. Komitet sterujący Agencji Wykonawczej ERBN został ustanowiony decyzją Komisji[15] w 2008 r., a jego skład odzwierciedla szczególne cechy ERBN. Komitet sterujący Agencji Wykonawczej ERBN składa się z trzech przedstawicieli Komisji i dwóch przedstawicieli środowiska naukowego, z których jeden jest członkiem rady naukowej, oraz sekretarza generalnego ERBN mającego status obserwatora.

5.2.3. Przyznawanie autonomii administracyjnej

Do czasu przyznania Agencji autonomii administracyjnej, zgodnie z decyzją ERBN funkcje specjalnej jednostki ds. realizacji pełniły specjalne służby Komisji: Dyrekcja S Dyrekcji Generalnej ds. Badań Naukowych[16]. Począwszy od 2008 r. dokonano znaczącego postępu na drodze do formalnego utworzenia i uruchomienia Agencji, zarówno w ustanawianiu jej ram prawnych i administracyjnych, jak i przekazywaniu jej zadań Dyrekcji S.

5.3. Oddelegowanie i zatrudnianie personelu

W 2008 r. opublikowano pierwsze zaproszenia do zgłoszenia zainteresowania i ogłoszenia o naborze w celu zatrudnienia lub oddelegowania na stanowiska agencji. W ten sposób stopniowo dobierano personel Agencji Wykonawczej ERBN i z końcem roku 61 jego członków objęło już swoje stanowiska, wykonując obowiązki razem z personelem Dyrekcji S Dyrekcji Generalnej ds. Badań Naukowych. Dodatkowo sama Dyrekcja przydzieliła agencji 11 urzędników. Zatrudnianie i oddelegowanie personelu odbywało się w takim tempie, że wynagrodziło z nawiązką zmniejszenie w tym samym okresie liczebności personelu w Dyrekcji S.

W ten sposób nie zakłócono właściwej realizacji programu, natomiast administracyjne możliwości agencji ulegały rozszerzeniu i wzmocnieniu w obliczu przyznania autonomii w 2009 r.[17]

---

13 Decyzja Komisji z dnia 8 października 2008 r. przekazująca uprawnienia Agencji Wykonawczej Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych w celu wykonania zadań związanych z realizacją szczególnego programu „Pomysły" w obszarze badań naukowych, obejmujących w szczególności wykorzystanie środków zapisanych w budżecie Wspólnoty. C(2008) 5694 (nieopublikowana).

14 Artykuł 8 rozporządzenia Rady (WE) nr 58/2003 z dnia 19 grudnia 2002 r. ustanawiającego statut agencji wykonawczych, którym zostaną powierzone niektóre zadania w zakresie zarządzania programami wspólnotowymi (Dz.U. L 11 z 16.1.2003, s.1).

15 Decyzja Komisji w sprawie mianowania pięciu członków i jednego obserwatora komitetu sterującego Agencji Wykonawczej Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych, C(2008) 5132 (nieopublikowana).

16 Autonomię administracyjną przyznano Agencji w dniu 15 lipca 2009 r.

17 Zob. sekcja 5.2.3.

5.3.1. Urzędnicy oddelegowani

Dyrektor Dyrekcji S – Jack Metthey, został jednocześnie mianowany tymczasowym dyrektorem Agencji Wykonawczej ERBN[18] do czasu mianowania dyrektora Agencji.

Poza stanowiskiem dyrektora oddelegowanymi urzędnikami Komisji planuje się obsadzić 19 innych stanowisk w agencji: 16 na poziomie kadry zarządzającej i trzy inne stanowiska. Zaproszenia do składania wniosków na wszystkie stanowiska zostały opublikowane w ciągu roku i do końca 2008 r. obsadzono jedno stanowisko kierownicze.

5.3.2. Personel tymczasowy zatrudniony z zewnątrz

Personel tymczasowy zatrudniony z zewnątrz będzie zatrudniany na kluczowych stanowiskach naukowych, operacyjnych i administracyjnych. Informacje o wszystkich 80 stanowiskach dla personelu tymczasowego zostały opublikowane w 2008 r. i procedury selekcji dla większości z nich były z końcem roku dość zaawansowane. Ponieważ proces rekrutacji personelu tej kategorii jest dość długi, pierwsi pracownicy tymczasowi podjęli pracę w agencji na początku 2009 r.

5.3.3. Personel kontraktowy

Personel kontraktowy wykonuje szeroki zakres zadań pracę pod nadzorem personelu tymczasowego.

5.3.4. Oddelegowani eksperci krajowi

Oddelegowanym ekspertom krajowym w Dyrekcji S zaproponowano przeniesienie do Agencji. Do końca 2008 r. ofertę tę przyjęło jedenastu ekspertów.

5.4. Lokalizacja

Dla ERBN stworzono w Brukseli osobną siedzibę w budynku „Covent Garden" znajdującym się blisko *Gare du Nord* i miejskiego ogrodu botanicznego, gdzie będzie miała również siedzibę Agencja Wykonawcza ds. Badań Naukowych (REA), administrująca innymi programami szczegółowymi w ramach 7PR. W siedzibie mieszczą się biura dla personelu agencji i sekretarza generalnego ERBN, a także miejsce spotkań dla rady naukowej w celu oceny wzajemnej.

Cały personel Agencji Wykonawczej przeniesie się do nowych biur do końca 2009 r.

6. WNIOSKI I PROGNOZA NA 2009 R.

W 2008 r. w Agencji Wykonawczej ERBN dokonano znaczącego postępu w odniesieniu do kwestii prawnych i operacyjnych, co przyczyniło się do przyznania Agencji autonomii w 2009 r. Podstawowym czynnikiem była efektywna współpraca z radą naukową. Zatrudnianie i oddelegowanie personelu do Agencji zaczęło postępować i nabrało rozpędu, wynagradzając tym samym początkową zwłokę związaną z zainteresowaniem i bardzo dużą liczbą odpowiedzi, wywołanych pierwszym zaproszeniem do składania wniosków.

---

[18] Decyzja podjęta na 1839 posiedzeniu Komisji, które odbyło się dnia 16 lipca 2008 r.

Programy grantów będą w przyszłości nadal rozwijane, aby zagwarantować dalsze wsparcie na rzecz doskonałości naukowej i efektywne administrowanie programami. Rozważa się wprowadzenie środków mających zwiększyć atrakcyjność UE i krajów stowarzyszonych w oczach naukowców z krajów trzecich. Planuje się także kampanie i dostosowania, mające zwiększyć udział kobiet naukowców. Rada naukowa zgodziła się dalej wzmacniać przepisy programu prac, tak aby brać pod uwagę przerwy w pracy zawodowej kobiet.

ERBN jest także skłonna nie ograniczać się tylko do bogatszych krajów i regionów Europy. Instytucje przyjmujące mają dołożyć wszelkich starań w zakresie ram zapewnionych we wzorze umowy ERBN w sprawie przyznania grantu i innych dostępnych możliwości prawnych oraz administracyjnych, aby przyciągnąć i zatrzymać wybitnych naukowców i badaczy, którym zostaną przyznane granty ERBN.

Instytucje przyjmujące mają jednocześnie przypisywać środki z grantów ERBN osiągnięciom celów konkretnego projektu badawczego. Granty ERBN mają wspierać promowanie doskonałości naukowej w całej Unii Europejskiej i krajach stowarzyszonych, w tym w krajach i regionach, które są słabiej wyposażone w infrastrukturę i obiekty naukowo-badawcze. W ten sposób ERBN może uzupełniać wysiłki instytucji przyjmujących w budowaniu lub wzmacnianiu doskonałości naukowej w Europie.

Dzięki monitoringowi, środkom oceny, a w szczególności przeglądowi struktur i mechanizmów ERBN, poprawie ulegnie efektywność i skuteczność. ERBN postrzega siebie jako „organizację uczącą się”, a doświadczenie zdobyte do tej pory sprawi, że przegląd, który powinien być zakończony w ramach kadencji obecnego kolegium komisarzy, stanie się cennym doświadczeniem.